

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Факультет іноземної філології

Кафедра германських мов і зарубіжної літератури

Дипломна робота

магістра на тему:

«КОНЦЕПТ МОЛОДОСТІ В ПОЕЗІЇ АДАМА МІЦКЕВИЧА»

Виконав: студент 2 курсу

групи Ang1-M19p

Спеціальність: 014.02 Мова і література

(англійська)

Бойко Андрій Вікторович

Керівник: Абрамович С.Д.,

доктор філологічних наук, професор,

керівник наукової школи

«Літературний текст в контексті культури»

З М І С Т

ВСТУП	3
Розділ I	
ІСТОРІЯ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ	6
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I	17
Розділ II	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ	19
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II	25
Розділ III	
МОЛОДІСТЬ ЯК МОРАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНИЙ ІДЕАЛ МІЦКЕВИЧА ТА ЙОГО ХУДОЖНЄ ВТІЛЕННЯ	26
3.1. Романтизм в контексті історичних зсувів рубежу XVIII–XIX ст. та піднесення теми молодості в європейській літературі.....	26
3.2. Специфіка романтичного сприйняття світу.....	39
3.3. Адам Міцкевич як співець молодості та творець її Літературного культу.....	43
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III	58
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62

ВСТУП

Актуальність теми. Концепт молодості в поезії Адама Міцкевича є цікавою, проте малодослідженою темою. Справа в тому, що категорія молодості дуже часто присутня у всіх проявах художньої діяльності. Вона функціонує у культурі елітарній, і в масовій, оскільки належить до основних екзистенціальних понять, складаючи основні виміри людського існування. Старість і юність віддавна були предметом роздумів і дискусій у філософській думці, в мистецтві і, звичайно ж, у художньому слові. Образи молодості в літературі та культурі, відвага й звитяжність, з якими молоді покоління рухають та змінюють світ, завжди були об'єктом уваги митців.

З одного боку молодість є одним із ключових концептів романтиків, а з іншого боку ця тема малодосліджена в польській літературній свідомості. Між тим ця тема здавна розроблялася в польському літературно-художньому слові. Але кожна епоха вносила тут своє бачення й свої смаки. Так, ще ренесансний поет М. Рей у «Житті доброї людини» стверджував, що, як і кожен сезон у житті людини, у молодості також існують свої правила. За його словами, молодість – це в першу чергу час підвищеної освіти та прийняття важливих життєвих рішень, наприклад, вибору дружини тощо. Сучасник Рея Я. Кохановський стверджує, що божевілля молодості є чимось природним, і як рік не може існувати без весни, так і молодість неможлива без прагнення насолоди і задоволення («Na młodość»). Але епоха Міцкевича значно ускладнила розуміння даного концепту. У французькій літературі, на яку польське художнє слово активно рівнялося з наполеонівських часів, виникає репрезентативний твір Альфреда де Мюссе «Сповідь дитини століття», в якому автор відбиває рефлексію свого покоління, яке жило в переконанні, що після Великої французької революції та падіння Наполеона нічого великого в історії Європи не відбудеться. Світ охоплений апатією, люди не думають про великі ідеали, а лише про те, щоб збагатитися і поглинути. Але це лише одна з багатьох граней проблеми.

Зокрема широко відома «Ода до молодості» А. Міцкевича аналізується найчастіше іманентно, без врахування історико-культурного контексту епохи. Але концепт молодості формувався в Міцкевича під потужним впливом класицистичної поетики та думки Просвітництва, а також в атмосфері наростаючого, як кажуть дослідники польської літератури, «романтичного прориву». Адресатом таких творчих інтенцій якраз і було молоде покоління, налатоване на визвольну патріотичну боротьбу, піднесене духом, налаштоване на досягнення великих ідей та звершення видатних подій. Психологічний стан молодості насичений прагненням оновлення, боротьби й перемоги. Епоха, в яку жив і творив Міцкевич, – це епоха юних триумфаторів, година протиставлення світу молодого та старого. Тому постає необхідність детального дослідження проблеми та заповнення пробілу в даній сфері.

Об'єкт дослідження: поезія А. Міцкевича з її наскрізною темою пасіонарної молодості в контексті естетики польських романтиків.

Предмет дослідження: ментальний зміст та засоби художнього втілення даного концепту.

Метою дослідження є детальне висвітлення причин та мотивів звернення поета до цього матеріалу та специфіка його художніх вирішень.

Для досягнення мети у роботі поставлено такі дослідницькі завдання:

- ✓ з'ясувати глибинні причини трагічного світосприйняття польських романтиків та його художнього подолання в мажорно-оптимістичному дусі;
- ✓ охарактеризувати особистісні причини звернення Міцкевича до художньої розробки концепту молодості;
- ✓ дослідити концепт молодості як втілення морально-естетичного ідеалу Міцкевича;
- ✓ з'ясувати способи художнього втілення цього ідеалу.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше досліджений концепт молодості в поезії Адама Міцкевича. Вперше було проаналізовано основні чинники та фактори, які вплинули на польську романтичну свідомість

таким чином, що з'явився культ молодості, основоположником якого (в Польщі) є власне Міцкевич.

Теоретичне значення дослідження полягає у тому, що в ньому витлумачується й систематизується один із основних концептів романтиків, особливо ж у контексті становлення міфу Модерну про людину, покликану перетворити світ.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його висновки та положення можна буде використовувати в науково-дослідницькій роботі та навчально-виховному процесі у вищих навчальних закладах України.

ВИСНОВКИ

Тема молодості в романтизмі відіграє важливу, безпрецедентну культурну роль. Молодість – це дуже важлива пора в житті будь-якої людини. А в епоху Міцкевича, молодість набула свого «величного» значення. Маршалами ставали в 20 років. Молоді магістри відкривали все ще незнаний світ. Це епоха великих відкриттів, революцій, воєн і відмов від старого. Саме молоді люди сильно впливали на історію. Вони її будували. Тому ми часто бачимо в творах, що романтичні герої часто молоді, непокірні, сприймають світ у чорно-білих тонах і не готові йти на компроміси. Вони керуються не холодним розрахунком чи здоровим глуздом, а емоціями. Романтизм у епоху Міцкевича – це відмова від старих ідей, яких уже немає, майже всі типові романтичні герої молоді, їх молодість приноситься в жертву за великі справи, які вони хочуть здійснити. Молодість у цю епоху асоціюється насамперед із ентузіазмом, пристрастю, імпульсивністю, але також великими втратами та бажанням змінити старий світ та старий спосіб сприйняття світу.

В Польщі молодість постала в епоху Адама Міцкевича. Маніфестом до цього став саме його твір «Ода до молодості», в якій автор, повторюючи строфи, звертається до молоді як до тієї, завдяки якій виникне новий світ. Сам заголовок прославляє молодість, підкреслює її важливість, вбачає сенс у «безладі» молодості, її бунтівних нахилах, зберігає можливість трактувати цей текст як програмний твір для романтизму, що формується, який буде послідовно вихвалити молодь та її особливості.

Правління молоді означатиме прихід нової реальності. Цей новий світ буде створений молодими людьми з вищими цілями, ніж їх попередниками, готовими до спільних дій та жертв заради інших. Люди, які можуть подолати слабкі місця, навіть ціною свого життя боротися за щастя інших.

У творчості Адама Міцкевича ми можемо спостерігати, що тема молодості дісно відіграла важливу роль. Вона увійшла в його життя маніфестом і продовжує існувати в інших його творах. Він не просто вживає низку епітетів та

збарвленої лексики про молодь. Молодість стала його частиною. Молодість стала його ідеалом, який завдяки йому і продовжує жити в літературі і в наших серцях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анатольевна С. С., Андреева А. Е. К вопросу о проблемах формирования смысложизненных ориентиров личности в период молодости. *Теория и практика общественного развития*. 2015. Вып. № 8. С. 253–255.
2. Березка С. В. Причины та види агресивної поведінки особистості. *Молодий вчений*. 2017. № 9. С. 85–89.
3. Бешлей О. В. Інтерпретаційно-периферійне поле концепту молодість в англomовному літературно-художньому дискурсі. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету : зб. наук. ст. / гол. ред. В. А. Зарва. Бердянськ : БДПУ, 2016. Вип. № 11. С. 18–24.
4. Бешлей О. В. Когнітивний зміст концепту молодість в англomовному художньому прозовому дискурсі : діахронічний аспект : дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філол. наук : 12.04.18. Чернівці, 2018. 280 с.
5. Бешлей О. В. Символічний зміст концепту молодість. Науковий вісник Національного університету біоресурсів та природокористування України / редкол. : С. М. Ніколаєнко та ін. К. : Міленіум, 2016. Вип. 257. С. 110–116.
6. Василега О. Ю. Теоретико-методологічні аспекти вивчення проблеми страху в психології. *Молодий вчений*. 2017. Вип. № 7 (22). С. 100–103.
7. Вопросы методологии литературоведения / Бушмин А. С. и др. ; под ред. А. С. Бушмина. Москва–Ленинград : Наука, 1966. 285 с.
8. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
9. Елизарова М. Е., Колесников Б. И. История зарубежной литературы ХІХ века. Москва : Просвещение, 1972. 623 с.
10. Жужгина-Аллахвердян Т. Н. Романтические методы и современная методология изучения романтизма. *Від бароко до постмодернізму*. 2014. Вип. № 18. С. 52–55.

11. Игебаева Ф. А. О методах формирования коммуникативной компетентности выпускников аграрного университета. *Гуманизация образования*. 2015. Вып. № 6. С. 65–70.
12. История всемирной литературы. В 11 т. Т. 2–7. Москва : Наука, 1985 – 1989. Т. 2. 1984. 672 с. Т. 3. 1985. 816 с. Т. 4. 1987. 687 с. Т. 5. 1988. 784 с. Т. 6. 1989. 880 с. Т. 7. 1991. 832 с.
13. История зарубежной литературы XIX века / Богословский В. Н. и др. ; под ред. Н. А. Соловьева. Москва : Висш. шк., 1991. 637 с.
14. История польской литературы. Т. 1, 2. Москва : Наука, 1968, 616 с. Т. 2. Москва : Наука, 1969. 504 с.
15. Кемалова Л. И. К вопросу о границах молодости. *Инновационная наука*. 2017. № 2. С. 284–286.
16. Ковалів Ю. І. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 1. 522 с.
17. Липич В. В. Русский романтизм: методологическая «оптика» исследования. *Мировоззренческие и методологические проблемы науки и техники*. Москва : МГТУ ГА, 2018. С. 26–29.
18. Лишаев С. А. Герменевтика молодости: жизнь на просторе. *Инновационная наука*. 2016. Том 17. Вып. № 4. С. 286–298.
19. Луков. В. А. Молодой герой в литературе. *Энциклопедия гуманитарных наук*. 2005. Вып. № 1. С. 141–147.
20. Панченко В. Є. Адам Міцкевич: українські проєкції – Україна Incognita. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://incognita.day.kyiv.ua/adam-miczkevich-ukrayinski-proekcziyi> (дата звернення: 05.08.20).
21. Радишевський Р. П. Слово про Григорія Вєрвеса. *Слово і Час*. 2015. Вип. № 5. С. 46–53.
22. Реизов Б. Г. Французский исторический роман в эпоху романтизма. Ленинград, 1958. 566 с.
23. Рильський М. Т. Поезія Адама Міцкевича. Москва, 1956. 86 с.

24. Смирнов В. А. Основные концепции молодости в западной социологии. *Социология и политология*. 2010. № 3. С. 205–218.
25. Сорокина В. А. Вечная молодость как выбор между духовностью и телесностью. *Nauka-rastudent*. 2014. Вып № 2. 2 с.
26. Тарле Е. В. Наполеон. Москва : Государственное социально-экономическое издательство, 1939. 352 с.
27. Федотова Л. В. Романтизм и народная культура: поиск романтиками национальной идентичности. *Вопросы культурологии*. 2011. Вып. № 1. С. 105–109.
28. Федотова П. И. Молодость и старость как духовно-нравственные категории: проблемы геронтофилки в русском философском романтизме. *Symposium*. 2002. Вып. № 24. С. 41–43.
29. Фельдман Ю. І. «Психологія особистості у період молодості». *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія*. 2017. Випуск 56. С. 222–229
30. Фоссье Р. Люди средневековья / пер. с фр. СПб. : Евразия, 2010. 352 с.
31. Шепилева О. Е. К вопросу о динамической природе концепта. *Вестник северо-восточного государственного университета*. 2015. Вып. № 23. С. 38– 42.
32. Эмирсуинова Н. К. Новые подходы к изучению русского романтизма в литературоведении 1990-х годов. *Культура народов Причерноморья*. 2004. С. 204–211.
33. Яструн М. Мицкевич. *Жизнь замечательных людей (серия биографий)*. 1963. Вып. № 2 (359) 608 с.
34. Andrzejewski B. Antropocentryka pierwiastka bohatera romantycznego w kontekście filozoficznego paradygmatu romantycznego. *Politechnika koszalińska symbolae europaeae studia humanistyczne politechniki koszalińskiej*. 2016. № 10. S.107–126.
35. Artwińska A. Romantyczne tropy późnej nowoczesności. *Poznańskie Studia Polonistyczne*. 2011. Seria Literacka № 18. S.225–236.
36. Bizan M., Hertz. P. Glosy do Kordiana. 1972. 395 s.

37. Czerwieński B. Kilka uwag nad odą do młodości Adama Mickiewicza. Lwow, 1874.
38. Dymek D. O sztuce krytycznoliterackiej młodego Adama Mickiewicza. *Zeszyty Naukowe Towarzystwa Doktorantów UJ Nauki Humanistyczne*. 2016. Numer 12. S. 60–77.
39. Jabłońska-Erdmanowa Z. Oświecenie i romantyzm w stowarzyszeniach młodzieży wileńskiej na początku XIX wieku. 1931. 8 s.
40. Janion M. Gorączka romantyczna. Warszawa, 1975. 585 s.
41. Janion M. Zbójcy i upiory. Romantyzm. Rewolucja. Marks. Gdańsk, 1972. 449 s.
42. Janion M. Żmigrodzka M. Romantyzm i historia. Warszawa, 1978. 804 s.
43. Kamiński A. Polskie związki młodzieży w pierwszej połowie XIX wieku. T. 2: 1804—1831, 1963.
44. Kijowski A. Listopadowy wieczór, 1972. 137s.
45. Maciejewski J. Przedburzowcy. Z roblematyki przełomu między romantyzmem a pozytywizmem. Kraków, 1971.
46. Mickiewicz A. Dzieła. Warszawa: Wyd. Jubileuszowe. T. 15. 1955. 703 s.
47. Mickiewicz A. Wiersze filomackie. Gdańsk: Tower Press, 2000. 136 s.
48. Miłosz Cz. Historia Literatury Polskiej do roku 1939. Przełożyła M.Tarnowska: Kraków : Wyd-wo ZNAK, 1993. 526 s.
49. Peyre M. Pokolenia literackie. Współczesna teoria badań literackich za granicą. T. 3. Kraków, 1976. 486 s.
50. Piwińska M. Złe wychowanie. Państwowy Instytut Wydawniczy. 1981. 391 s.
51. Ratajska K. Dziedzice filomatyzmu. Wrocław, 1987. 239 s.
52. Słowacki E. Prawidła wymowy i poezji. Wilno, 1826. 326 s.
53. Słowacki J. Kordian. Państwowy Instytut wydawniczy, 1972. 635 s.
54. Tomkowski J. Dzieje Literatury Polskiej. Warszawa : Świat Książki, 2008. 544s.
55. Treugutt S. Pisarska młodość Słowackiego. Wrocław, 1958. 279 s.
56. Witkowska A. Rówieśnicy Mieki Życiorys jednego pokolenia. Warszawa, 1962. 328 s.
57. Wyka K. Pokolenia literackie. Kraków, 1977. 315 s.

58. Zabieralski S. Między poetyką a polityką. Katowice, 1976. 87 s.
59. Zazzo B. Oblicza młodości. Psychologia dojrzewania. Warszawa : Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1972. 429 s.